

AgEcon SEARCH
RESEARCH IN AGRICULTURAL & APPLIED ECONOMICS

The World's Largest Open Access Agricultural & Applied Economics Digital Library

This document is discoverable and free to researchers across the globe due to the work of AgEcon Search.

Help ensure our sustainability.

Give to AgEcon Search

AgEcon Search
<http://ageconsearch.umn.edu>
aesearch@umn.edu

*Papers downloaded from **AgEcon Search** may be used for non-commercial purposes and personal study only. No other use, including posting to another Internet site, is permitted without permission from the copyright owner (not AgEcon Search), or as allowed under the provisions of Fair Use, U.S. Copyright Act, Title 17 U.S.C.*

3. konferenca DAES

Slovenija v EU - izzivi za kmetijstvo, živilstvo in podeželje

Moravske Toplice
10.-11. november 2005

Slovenija v EU - izzivi za kmetijstvo, živilstvo in podeželje

Uredil:

doc. dr. Stane Kavčič

Programski odbor:

dr. Emil Erjavec (predsednik), dr. Andrej Udovč (namestnik), dr. Miroslav Rednak, dr. Stane Kavčič, dr. Luka Juvančič, dr. Aleš Kuhar, mag. Neva Pajntar, dr. Jernej Turk, Tone Perpar, Martin Nose.

Izdajatelj:

Društvo agrarnih ekonomistov - DAES; zanj Miroslav Rednak

Prelom in priprava za tisk:

dr. Stane Kavčič, mag. Ajda Kermauner Kavčič

Oblikovanje naslovnice:

Grega Kropivnik

Tisk:

Tiskarna Pleško d.o.o.

1. izdaja

Naklada 400 izvodov

Domžale, 2006

Prispevki so recenzirani. Za jezikovno pravilnost in vsebino odgovarjajo avtorji.

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

338.43(497.4)(063)

63(497.4):339.923:061.1EU(063)

DRUŠTVO agrarnih ekonomistov Slovenije. Konferenca (3 ; 2005 ;
Moravske Toplice)

Slovenija v EU - izzivi za kmetijstvo, živilstvo in podeželje /
3. konferenca DAES, Moravske Toplice, 10.-11. november 2005 ;
[uredil Stane Kavčič]. - 1. izd. - Ljubljana : Društvo agrarnih
ekonomistov Slovenije - DAES, 2006

ISBN 961-91094-2-2

1. Gl. stv. nasl. 2. Kavčič, Stane, 1966-
224538368

V. Večnamensko kmetijstvo
in podeželje

DEJAVNIKI MOBILNOSTI PONUDBE DELA NA PRIMERU PODEŽELSKIH OBMOČIJ V POMURJU

Vida HOČEVAR^a, Luka JUVANČIČ^b

IZVLEČEK

V prispevku so proučevani dejavniki, ki vplivajo na mobilnost ponudbe dela posameznikov, izražene kot sprememba sektorja zaposlitve. Raziskava sloni na anketnih podatkih 307 naključno izbranih posameznikov, zbranih med novembrom 2003 in februarjem 2004 v Pomurju. Območje Pomurja je bilo izbrano zaradi gospodarskega nazadovanja regije in s tem povezanih neugodnih razmer na trgu dela. Dejavniki mobilnosti ponudbe dela so empirično ovrednoteni s pomočjo diskriminantne analize. Binarna odvisna spremenljivka se nanaša na odgovor anketiranca o pripravljenosti za spremembo zaposlitvenega statusa. Sprememba zaposlitvenega statusa je definirana kot prehod iz ene panoge zaposlitve (kmetijstvo, gradbeništvo in industrija, storitve) v drugo. Analizirani dejavniki mobilnosti ponudbe dela se nanašajo na splošne gospodarske razmere, razmere na trgu dela, individualne značilnosti anketiranca in socio-demografske značilnosti njegovega gospodinjstva. Rezultati diskriminantne analize kažejo, da so zaposlitvene odločitve anketirancev razmeroma odzivne na ugodnejše pogoje zaposlitve, opisane v različnih scenarijih (87,3% anketirancev je pripravljenih spremeniti status zaposlitve). Med dejavniki s statistično značilnim vplivom na zaposlitveno odločanje velja izpostaviti zlasti osebni dohodek, individualne značilnosti posameznika, obstoječi status zaposlitve, osebne preference anketiranca ter bližina in kakovost socialne infrastrukture, kot na primer bližina izobraževalnih ustanov in nakupovalno-razvedrilne možnosti.

Ključne besede: trg dela, mobilnost, Pomurje, diskriminantna analiza

LABOUR MOBILITY DETERMINANTS: THE CASE OF RURAL AREAS IN POMURJE

ABSTRACT

The paper investigates determinants, affecting individuals' labour supply mobility, expressed as change of the sector of employment. The research is based on survey data on 307 randomly selected individuals of different age groups, collected between November 2003 and Februar 2004 in Pomurje. The Pomurje region was chosen due to its unfavourable economic and the labour market situation. Determinants of labour supply mobility are empirically estimated by discriminant analysis. A binary dependent variable refers to the respondents' answer about their willingness for change of employment status. Change of the employment status is defined as a change from one sector of employment (agriculture, construction and industry, services) to another. The analysed determinants of labour supply mobility refer to general economical conditions, labour market conditions, respondents' individual characteristics and household characteristics. The results of discriminant analysis reveal that the respondents' employment decisions are relatively responsive to better employment conditions, described within different

^a Biotehniška fakulteta Univerze v Ljubljani, Oddelek za zootehniko, Katedra za agrarno ekonomiko, politiko in pravo, Groblje 3, 1230 Domžale; vida.hocevar@bfro.uni-lj.si

^b Isti naslov; luka.juvancic@bfro.uni-lj.si

scenarios (87.3% of respondents are willing to change their employment status). With respect to their statistical significance, the following determinants of employment mobility can be pointed out: personal income, individual's characteristics, current employment status, individual's personal preferences and some local infrastructural characteristics, such as the proximity and quality of social infrastructure (educational institutions, shopping and entertainment facilities).

Keywords: labour market, mobility, Pomurje, discriminant analysis

1 Uvod

V obdobju intenzivnih strukturnih sprememb v slovenskem gospodarstvu in naraščajočih razlikah v gospodarski razvitosti med območji (UMAR, 2002) ima vprašanje mobilnosti ponudbe dela na podeželju izrazit pomen. Vprašanje je zanimivo iz splošnega družbenega okvirja, obenem pa je to zanimivo tudi iz raziskovalnega vidika.

Po ekonomski teoriji naj bi se posamezniki odločali za delo v dejavnostih sledeč načelom višje produktivnosti dela in posledično doseganja višjih dohodkov. Zaposlitveno odločanje posameznikov je dinamičen proces. Pri tem nas zanimajo tako dejavniki, ki vplivajo na spremembe v zaposlitvenih odločitvah, kot tudi dejavniki, ki vplivajo na vztrajanje v enakem zaposlitvenem statusu. Ključno vprašanje je, koliko so posamezniki sposobni in pripravljeni prehajati iz ene dejavnosti v drugo. Do sedaj je bilo v slovenski literaturi to vprašanje empirično raziskano samo za prehajanje iz kmetijstva v druge sektorje na osnovi popisnih podatkov (Juvančič, 2002). V prispevku bomo skušali vsaj delno zapolniti to analitično vrzel in se osredotočiti na dejavnike zaposlitvenega odločanja pri drugih agregatih gospodarskih dejavnosti (gradbeništvo in industrija ter storitve).

Odločanje posameznika o spremembi zaposlitvenega statusa je vezano na različne dejavnike. Pri tem posameznik ni vezan samo na osebne lastnosti, ampak njegovo odločanje zajema širši kontekst, ki vključuje tudi geografski prostor. V ta namen se želimo v delu osredotočiti predvsem na podeželski prostor. Skušali bomo oceniti dejavnike, ki vplivajo na prehajanja med gospodarskimi dejavnostmi na podeželju. Prostorsko se bomo omejili na območje Pomurja, kjer so problemi, povezani z zaostajanjem v gospodarski razvitosti in posledično neugodne razmere na trgu dela še posebej močno izražene.

V prispevku preverjamo naslednje delovne hipoteze:

- a) Ključno vlogo pri posameznikovem odločanju o mobilnosti ponudbe dela predstavlja sprememba dohodka, ki ga prinaša sprememba sektorja zaposlitve.
- b) Na odločitev o spremembi sektorja zaposlitve pomembno vplivajo posameznikove individualne značilnosti, kakršne so npr. starost, spol, stopnja izobrazbe, delovne izkušnje in trenutni status zaposlitve.
- c) Zaposlitveno odločanje posameznika o spremembi zaposlitvenega statusa je odvisno od obstoječega stanja zaposlitvenega statusa in osebnih preferenc.
- d) Lokalne razmere na trgu dela se odražajo v različni mobilnosti ponudbe dela.
- e) Socio-demografske značilnosti gospodinjstva (število oseb in zaposlenih v gospodinjstvu, zakonski stan) imajo pomemben vpliv na zaposlitveno odločanje posameznika.
- f) Lokalne infrastrukturne značilnosti igrajo pomembno vlogo pri odločanju o prehodu iz enega statusa zaposlitve v drugega.

V prispevku najprej na kratko opisujemo strukturo gospodarskih dejavnosti in značilnosti trga dela v Pomurju. Razlagi uporabljenega metodološkega pristopa (anketiranje, obdelava podatkov) sledi opis empiričnih rezultatov. Prispevek zaključujemo

z glavnimi ugotovitvami raziskave in s poudarki, ki bi bili potencialno zanimivi za nosilce odločanja na trgu dela.

2 Gospodarske značilnosti Pomurja

Splošne geografske in demografske značilnosti Pomurske regije za leto 2002 (UMAR, 2002) prikazujemo v preglednici 1. Pomurje zavzema 6,8 % površine Slovenije na njenem skrajnem severovzhodu, kjer živi 6,3 % prebivalstva. Za regijo je značilna močna razdrobljenost na male občine, saj je na 1.338 km² kar 26 občin. Po tipologiji OECD opredelitve območja po gostoti poselitve se regijo obravnava kot podeželsko območje (Bollman in Bryden, 1997). Po letu 1981 se je število prebivalstva najbolj zmanjšalo prav v Pomurju in to kar za 5,1% (UMAR, 2002). Med vsemi regijami v Sloveniji se je najobčutneje zmanjšalo število mladih do 14. leta. Glede na to ne preseneča, da je indeks staranja v Pomurju nadpovprečen in presega slovensko povprečje za slabih 8%. Poleg negativnega naravnega prirasta prebivalstva je v Pomurju negativen tudi selitveni prirast. Depopulacija je tipičen pojav, s katerem se srečuje regija (UMAR, 2002; Oblak, 2002).

Iz preglednice 1 lahko razberemo, da stopnja brezposelnosti daleč presega povprečje Slovenije in predstavlja enega od večjih in resnejših problemov v regiji. Stopnja registrirane brezposelnosti je že vrsto let nad slovenskim povprečjem. Res pa je, da se delež mladih brezposelnih tako kot v drugih slovenskih regijah zmanjšuje tudi v Pomurju. Regija prav tako precej izstopa po deležu iskalcev prve zaposlitve med brezposelnimi in je odstotek tu najvišji (25,9%).

Za regijo je značilna tudi neugodna izobrazbena struktura brezposelnih, saj je okoli 55% brezposelnih brez strokovne izobrazbe. Po drugi strani pa so možnosti zaposlitev visoko izobraženih kadrov razmeroma majhne. Velik problem v regiji se nanaša tudi na dohodkovno raven zaposlenih. Povprečne mesečne plače na zaposlenega v regiji so skoraj za petino pod slovenskim povprečjem, kar Pomurje uvršča na zadnje mesto po tem kazalcu. Povprečno število članov gospodinjstva je nekoliko nad povprečjem države (3,1 oseba).

Slaba izobrazbena struktura se kaže tudi med zaposlenimi osebami. V strukturi prevladujejo osnovna in poklicna ter srednja izobrazba, medtem ko je delež prebivalstva z višjo in visokošolsko izobrazbo (5,7%) najnižji v Sloveniji.

Preglednica 1: Splošne geografske in demografske značilnosti Pomurja, 2002 (UMAR, 2002)

	Slovenija	Pomurje
Površina (km ²)	20.273	1.338
Št. prebivalstva	1.995.718	123.776
Gostota poselitve	98	93
Indeks staranja*	96,4	104,2
BDP na prebivalstva, 1999, v 000 SIT	1.837	1.407
Stopnja brezposelnosti, v %	11,6	17,6
Povprečne mesečne neto plače, v SIT	134.856	117.744
Povprečno število članov gospodinjstva	2,9	3,1

*Indeks staranja=stari 65 let in več / stari od 0 do 14 let*100

Zaposlitveno stanje v Sloveniji in Pomurju po sektorjih dejavnosti po podatkih Popisa za leto 2002 prikazujemo v preglednici 2.

Preglednica 2: Zaposleni v Sloveniji in Pomurju po sektorjih dejavnosti (Statistični letopis ..., 2003)

Sektor	Slovenija	Pomurje
Kmetijstvo, v %	4,0	11,0
Industrija in gradbeništvo, v %	38,0	39,0
Storitve, v %	52,7	42,0
Nerazporejeno, v %	5,3	8,0
Skupaj	818.304	48.865

Podatke navajamo na ravni povprečja države in izbrane regije. V primerjavi z državo Pomurje v zaposlitveni strukturi izstopa po deležu zaposlenih v kmetijstvu. V letu 1999 je regija ustvarila 4,8% slovenske bruto dodane vrednosti. V strukturi le-te je nadpovprečno zastopan primarni sektor (kmetijstvo, lov, gozdarstvo in ribištvo), ki ustvari kar 11,5 % bruto dodane vrednosti te regije, kar je trikrat več kot v povprečju v Sloveniji. V strukturi bruto dodane vrednosti je nadpovprečen še delež industrije, podpovprečen pa delež storitev.

Pomurje je na repu slovenskih statističnih regij tudi po ekonomski moči prebivalstva, merjeni z višino bruto osnove za dohodnino na prebivalstva, saj je v letu 2001 dosegla le 74% povprečja Slovenije. V regiji še vedno prevladujejo velika podjetja in delovno intenzivne dejavnosti; pri tem zlasti izstopa tekstilna industrija, ki je v letu 2001 zaposlovala 27% vseh zaposlenih v regiji.

3 Metodologija dela

3.1 Anketni podatki

Osnovni vir podatkov predstavlja popisna anketa, ki je bila opravljena v Pomurju med novembrom 2003 in februarjem 2004 (Zanni, 2004). Odločitev o izbiri lokacije je bila vezana na podeželski karakter in oddaljenost območja od večjih mest, še posebno od glavnega mesta. V anketo je bilo zajetih 307 anketirancev, živečih v vseh 26 občinah, ki spadajo k regiji Pomurje, in so predstavljali naključni vzorec. Izbira vasi, hiš in posameznikov znotraj meja vsake občine je bila naključna. Zaradi boljše zastopanosti regijske populacije so bili naključno izbrani anketiranci iz večine občin na tem območju. Potencialni anketiranci so bili na delovnem trgu zastopani kot zaposleni ali brezposelni. Študentje in upokojenci so bili iz ankete izključeni.

Glavni namen ankete je bilo razumevanje preferenc ljudi pri odločanju o različnih tipih zaposlitev oziroma ugotovitev in potrditev delovnih hipotez. Zanimali so nas ključni dejavniki pri zaposlitvenem odločanju posameznikov in spremembi zaposlitvenega statusa. Anketa je bila sestavljena iz treh delov; v prvem delu se je nahajal vprašalnik z osebnimi podatki (a), v drugem delu je sledil opis posameznikovega trenutnega stanja zaposlitve (b), zadnji del pa so predstavljale t.i. karte izbir (c).

3.2 Diskriminantna analiza

Glavni namen raziskave je bilo na osnovi anketnih podatkov ugotoviti, v kolikšnem obsegu in pod kakšnimi pogoji so posamezniki pripravljene spreminjati svoj status

zaposlitve. V empiričnem delu raziskave pa nas zanima zlasti, kateri dejavniki imajo najpomembnejši vpliv na posameznikovo odločanje o zaposlitvi.

Ovisno spremenljivko je predstavljala sprememba statusa zaposlitve, ki je zasedala binarne vrednosti (dihotomna spremenljivka). Vnaprej določeni skupini smo izbrali z ozirom na posameznikovo pripravljenost o spremembi zaposlitvenega statusa. Tako smo imeli sledeči obravnavani skupini:

- a) posamezniki, ki so pripravljeni spremeniti status zaposlitve (vrednost odvisne spremenljivke 1) in
- b) posamezniki, ki niso pripravljeni spremeniti statusa zaposlitve (vrednost odvisne spremenljivke 0).

Specifikacijo diskriminantnega modela zapišemo kot:

$$ODLOCIT_i = \sum_i^n a_i X_i \quad (1)$$

kjer *ODLOCIT* pomeni karakteristično skupino posameznikove odločitve *i*, *X_i* pa predstavlja vektor ustreznih lastnosti, ki opisujejo specifične značilnosti odločitve *i* in vstopajo v analizo kot neodvisne spremenljivke. Na podlagi teh lastnosti se ločujeta skupini odločitev med seboj.

Kot ustrezno ekonometrično metodo za ugotavljanje statistične značilnosti dejavnikov odločanja o mobilnosti ponudbe dela smo izbrali diskriminantno analizo.

V naši analizi smo uporabili zaporedno metodo diskriminantne analize. Po tej metodi so neodvisne spremenljivke vključene v funkcijo zaporedno glede na njihovo diskriminantno moč, ki jo imajo pri napovedovanju uvrstitve v posamezno vnaprej določeno skupino (Malhotra in Birks, 2000). Smiselnost metode je v izboru, vključitvi neodvisnih spremenljivk v diskriminantno funkcijo. Metoda začne z izbiro tistih spremenljivk, ki največ prispevajo k pojasnjevanju variance med povprečni skupin z uporabo reverznega procesa izločanja (Juvančič in sod., 2004). Reverzni proces izločanja začne z vsemi spremenljivkami v modelu in z vsakim korakom izloči tisto spremenljivko, ki najmanj prispeva k diskriminatorni moči modela, dokler vse preostale spremenljivke ne zadostijo kriteriju F-testa, da ostanejo v modelu.

Ključni podatek, ki nas je zanimal, se je nanašal na vprašanje, katere so tiste neodvisne spremenljivke, ki bistveno prispevajo k razlikovanju med različnimi izidi oziroma vrednostmi odvisne spremenljivke.

Po tej metodi so vse tiste neodvisne spremenljivke, ki nimajo statistično pojasnjevalne funkcije (vloge) oziroma najmanj diskriminirajo odvisno spremenljivko, izločene iz nadaljnje obravnave.

4 Rezultati in razprava

4.1 Diskriminantna analiza - pojasnjevalne spremenljivke

Opisna statistika merjenih spremenljivk, ki smo jih vključili v diskriminantno analizo, je predstavljena v preglednici 3. S pomočjo povprečnih vrednosti in standardnih odklonov spremenljivk za obe obravnavani skupini anketirancev (tistih, ki so pripravljeni zamenjati status zaposlitve in tistih, ki niso pripravljeni) dobimo jasnejši vpogled v nadaljnje podrobnejše rezultate analize. Spremenljivke, ki so se nanašale na sektor zaposlitve, zaradi nominalne narave nismo vključili v pregled opisne statistike.

Največje razlike v povprečnih vrednostih med skupinama odločitve so se pojavile pri spremenljivkah kot so starost, dohodkovni položaj anketirancev in status samozaposlitve. V povprečju se je za spremembo zaposlitvenega statusa odločilo več mlajših oseb kot

starejših in sicer z nižjim dohodkovnim razredom. Samozaposleni anketiranci so bili v manjši meri pripravljeni spremeniti status zaposlitve, zato je bil relativni delež v skupini brez spremembe večji napram deležu v drugi skupini.

Preglednica 3: Opisna statistika izbranih spremenljivk zaposlitvenega odločanja

Opis neodvisnih spremenljivk	Ime	Odločitve anketirancev		
		Skupaj	Sprememba statusa zaposlitve	Brez spremembe statusa zaposlitve
		<i>Povprečje (Stand. odklon)</i> <i>N=307</i>	<i>Povprečje (Stand. odklon)</i> <i>N=268</i>	<i>Povprečje (Stand. odklon)</i> <i>N=39</i>
Starost	STAROST	36,69 (10,40)	35,74 (10,18)	42,59 (9,91)
Spol (0=moški; 1=ženski)	SPOL	0,48 (0,50)	0,49 (0,50)	0,46 (0,51)
Zakonski stan (1=samski;2=poročen;3=ločen;4=vdovec)	STATUS	1,66 (0,64)	1,63 (0,64)	1,85 (0,59)
Št. oseb v gospodinjstvu	GOSP_SK	4,35 (1,45)	4,33 (1,44)	4,44 (1,48)
Izobrazba (1=brez;2=OŠ;3=srednja,poklicna;4=vsš,uni*)	IZOBRAZ	2,99 (0,58)	2,98 (0,58)	3,00 (0,61)
Razredi anketirancev po neto mesečnem dohodku v 1000 SIT(1=0-60;2=60.1-90;3=90.1-120;4=120.1-150;5=150.1-180;6=180.1-210;7=210.1-240;8=nad 240)	DOHOD_O	3,60 (2,02)	3,40 (1,94)	4,82 (2,09)
Čas bivanja v isti občini	BIVA_LET	28,93 (14,10)	28,75 (13,74)	30,03 (16,34)
Število menjav zaposlitve	SPR_DELA	1,32 (1,42)	1,31 (1,42)	1,36 (1,42)
Možnost rabe lastnega avta (1=da; 0=ne)	AVTO	0,85 (0,35)	0,84 (0,36)	0,92 (0,27)
Status samozaposlitve (1=da;0=ne)	SAMO_ZAP	0,16 (0,36)	0,13 (0,34)	0,31 (0,47)
Št. opravljenih delovnih ur na teden	UR_TEDEN	45,96 (11,25)	46,11 (11,45)	45,08 (10,02)
Pot do mesta zaposlitve v km	POT_KM	10,72 (12,32)	10,76 (11,76)	10,47 (15,57)
Delo v Murski Soboti (1=da; 0=ne)	MS_DELO	0,24 (0,43)	0,26 (0,44)	0,15 (0,37)
Delo v tekstilni tovarni Mura (1=da; 0=ne)	MURA	0,06 (0,25)	0,07 (0,26)	0,03 (0,16)
Prisotnost šole: 1=nič;2=vrtec;3=vrtec,OŠ;4=drugo	SOLA	2,86 (0,52)	2,84 (0,55)	2,95 (0,32)
Prisotnost zdravstvene ustanove: 1=nič;2=ZD;3=bolnišnica;4=drugo	ZDRAVST	2,01 (0,29)	2,01 (0,31)	1,97 (0,16)
Prisotnost nakupovalnih in razvedrilnih zmogljivosti:1=nič;2=trgovina in gostilna;3=trgovina, gostilna, kino;4=drugo	TRGOV	2,08 (0,27)	2,09 (0,29)	2,03 (0,16)
Prisotnost javnega prevoza: 1=nič;2=bus;3=bus, žel. postaja;4=drugo	PREVOZ	2,32 (0,47)	2,34 (0,47)	2,23 (0,43)

* vsš = visokošolski študij, uni = univerzitetni študij

Minimalne razlike v povprečnih vrednostih obeh skupin smo zabeležili pri naslednjih spremenljivkah: spolu, izobrazbi, številu menjav zaposlitve, trenutni zaposlitvi v tekstilni tovarni Mura, ki je glavni zaposlovalec v regiji, in prisotnosti pomembnejših ustanov javnega življenja, kot je zdravstveni dom in dostopnost javnega prevoza.

Zaradi pojava multikolinearnosti je težje oceniti relativen pomen neodvisnih spremenljivk pri pojasnjevanju variance odvisne spremenljivke. Prav tako so lahko neodvisne spremenljivke napačno vključene ali izločene pri zaporedni metodi izračunavanja. Da bi se temu problemu izognili, smo v analizo vključili le eno izmed lastnosti, ki med seboj visoko korelirajo.

4.2 Diskriminantna analiza - rezultati

Rezultate testiranja statistične značilnosti uporabljene diskriminantne funkcije prikazujemo v preglednici 4. Statistično značilnost izračunane funkcije smo preverili s pomočjo Wilksove lambde in hi-kvadrat (χ^2) testa. Rezultati teh testov kažejo, da uporabljena diskriminantna funkcija statistično značilno razločuje med obravnavanima skupinama. Lastna vrednost predstavlja razmerje vsot kvadratov med skupinama in znotraj skupin. Z naraščajočo vrednostjo se povečuje tudi moč diskriminantne funkcije. Kvadrirana vrednost kanonične korelacije nam da podatek, koliko variance odvisne spremenljivke uspemo pojasniti s funkcijo. V našem primeru smo uspeli pojasniti 17,14% variance.

Preglednica 4: Lastnosti diskriminantne funkcije

	Funkcija
Lastna vrednost	0,207
% variance	100,0
Kanonična korelacija	0,414
Wilksova lambda	0,828
Hi-kvadrat	51,652
Stopinje prostosti	9
Stopnja značilnosti	0,000

V preglednici 5 navajamo rezultate Wilksove lambde za vsako neodvisno spremenljivko posebej. Nižja kot je vrednost Wilksove lambde, večja je diskriminatorsna moč posamezne spremenljivke. F-test pokaže, katere neodvisne spremenljivke statistično značilno prispevajo k diskriminantni funkciji oziroma katere razlike v povprečjih skupin za analizirane spremenljivke so značilne. Analiza je pokazala, da so statistično značilne ($p < 0,05$) štiri spremenljivke, in sicer starost anketirancev, zakonski stan, dohodkovni razred in status samozaposlitve.

Malhotra in Birks (2000) opozarjata, da dobljene F-vrednosti služijo zgolj kot vodilo pri določitvi relativne značilnosti posamezne spremenljivke v diskriminantni funkciji. Zato bomo v nadaljevanju predstavili relativni pomen posameznih neodvisnih spremenljivk pri ločevanju naprej določenih skupin na podlagi absolutne vrednosti standardiziranih koeficientov diskriminantne funkcije in koeficientov korelacije med spremenljivkami in diskriminantno funkcijo. Rezultati so predstavljeni v preglednici 6 in so bili izračunani s pomočjo že omenjene zaporedne metode.

Preglednica 5: Test enakosti povprečnih vrednosti v skupinah

Neodvisne spremenljivke	Wilksova lambda	F-vrednost	Stopnja značilnosti
Starost	0,948	15,343	0,000
Spol	1,000	0,091	0,763
Zakonski stan	0,986	3,992	0,047
Št. oseb v gospodinjstvu	0,999	0,178	0,674
Izobrazba	1,000	0,027	0,869
Dohodkovni razredi anketirancev	0,941	17,555	0,000
Čas bivanja v isti občini	0,999	0,273	0,602
Število menjav zaposlitve	1,000	0,040	0,841
Možnost rabe lastnega avta	0,994	1,728	0,190
Sektor dejavnosti	0,997	0,950	0,331
Status samozaposlitve	0,972	7,997	0,005
Št. opravljenih delovnih ur na teden	0,999	0,281	0,596
Pot do mesta zaposlitve v km	1,000	0,018	0,893
Delo v Murski Soboti	0,993	1,918	0,167
Delo v Muri	0,996	1,111	0,293
Prisotnost šole	0,995	1,380	0,241
Prisotnost zdravstvene ustanove	0,998	0,566	0,452
Prisotnost nakupovalnih in razvedrilnih zmogljivosti	0,993	1,903	0,169
Prisotnost javnega prevoza	0,994	1,790	0,182

Spremenljivke z močno razločevalno močjo visoko korelirajo z diskriminantno funkcijo. Obratno velja za spremenljivke, ki so uvrščene na dno lestvice pojasnjevanja razlik med skupinama. Z diskriminantno funkcijo najbolj korelirajo lastnosti, vezane na dohodek in starost anketirancev.

Rezultati izračuna standardiziranih koeficientov diskriminantne funkcije kažejo, da je bil prispevek desetih prvotnih spremenljivk pri pojasnjevanju odvisne spremenljivke tako majhen, da so bile izločene iz končne diskriminantne funkcije. Te spremenljivke so vsebovale informacije kot so zakonski stan, dostopnost javnega prevoza, razpolaganje z avtom, število oseb v gospodinjstvu, prisotnost zdravstvene ustanove, zaposlitev v Murski Soboti in v Muri, število opravljenih delovnih ur na teden, oddaljenost od bivališča do kraja zaposlitve in spol. Največjo diskriminatno moč pri pojasnjevanju odvisne spremenljivke lahko pripišemo spremenljivkama starosti (STAROST) in dohodkovnemu stanju oseb (DOHOD_O), z manjšo razločevalno močjo sledita spremenljivki kot sta status samozaposlitve (SAMO_ZAP) in sektor dejavnosti (SEKTOR). K razlikovanju med različnimi izidi odvisne spremenljivke med skupinama odločitev pa po absolutni vrednosti koeficientov najmanj prispevajo posameznikovo bivanje v trenutni občini (BIVA_LET),

izobrazba (IZOBRAZ), prisotnost trgovine ali gostinskih objektov (TRGOV), prisotnost izobraževalnih ustanov (SOLA) in število zamenjav zaposlitve (SPR_DELA).

Preglednica 6: Standardizirani koeficienti diskriminantne funkcije in koeficienti korelacije

Neodvisne spremenljivke	Standardizirani koeficienti diskriminantne funkcije	Korelacije med spremenljivkami in diskriminantno funkcijo
Dohodkovni razredi anketirancev	0,687	0,551
Starost	0,689	0,515
Status samozaposlitve	0,480	0,372
Zakonski stan	-	0,260
Prisotnost nakupovalnih in razvedrilnih zmogljivosti	-0,246	-0,182
Prisotnost šole	0,198	0,155
Sektor dejavnosti	0,356	0,128
Prisotnost javnega prevoza	-	-0,114
Možnost rabe lastnega avta	-	0,110
Št. oseb v gospodinjstvu	-	-0,070
Prisotnost zdravstvene ustanove	-	-0,069
Čas bivanja v isti občini	-0,324	0,069
Delo v Murski Soboti	-	-0,054
Delo v Muri	-	-0,045
Št. opravljenih delovnih ur na teden	-	0,042
Število menjav zaposlitve	-0,188	0,026
Izobrazba	-0,265	0,022
Pot do mesta zaposlitve v km	-	-0,009
Spol	-	0,003

Z analizo vrednosti funkcije v centroidih smo preverili, ali resnično obstajajo razlike v povprečnih vrednostih funkcije za obe opazovani skupini. Rezultati v preglednici 7 kažejo, da sta si vrednosti centroidov za obe skupini različni in tako lahko potrdimo, da uporabljena diskriminantna funkcija prispeva k ločevanju skupin med seboj.

Preglednica 7: Povprečna vrednost diskriminantne funkcije v posamezni skupini

Skupina	Vrednost funkcije v centroidih
Brez spremembe zaposlitvenega statusa	1,129
Sprememba zaposlitvenega statusa	-0,182

5 Zaključek

V prispevku so prikazani rezultati empiričnega preverjanja obsega potencialne mobilnosti ponudbe dela s pomočjo razpoložljivih anketnih popisnih podatkov. Zlasti smo želeli ugotoviti, kateri so tisti dejavniki, ki igrajo odločilno vlogo pri posameznikovem odločanju o spremembi zaposlitvenega statusa (prehod iz enega sektorja dejavnosti v drugega). Rezultati analize kažejo, da je diskriminantna analiza ustrezno ekonometrično orodje za ocenjevanje lastnosti, povezanih s spremembo zaposlitvenega statusa, potrebno pa bi bilo najbrž izvesti dodatne teste za preverjanje predpostavk te metode.

K razlikovanju med različnimi izidi oziroma vrednostmi odvisne spremenljivke bistveno prispevajo le nekateri dejavniki. Z največjo diskriminatorsko močjo so se izkazale lastnosti, kot so starost, osebni dohodek in status samozaposlitve. S tem lahko potrdimo le nekatere od predpostavljanih hipotez.

S prispevkom smo dodatno osvetlili nekatere ključne dejavnike zaposlitvenega odločanja in pripomogli k večji prepoznavnosti nekaterih problemov, s katerimi se v zadnjem času srečuje Pomurje. Pri tem želimo zlasti izpostaviti nizko dohodkovno raven prebivalstva in stopnjo brezposelnosti, ki je v tesni povezavi z dohodkom, slabo izobrazbeno strukturo prebivalstva in pomanjkanjem delovnih mest.

Rezultati kažejo, da delovno aktivni v tej regiji vsaj načeloma izkazujejo precejšnjo pripravljenost po prilagajanju razmeram na trgu dela. Na podlagi tega lahko zaključimo, da bi v prihodnje kazalo v obravnavani regiji nameniti večjo pozornost in aktivnejšo vlogo države na področju aktivnega spodbujanja podjetništva. Še zlasti to verjetno velja za gospodarske dejavnosti, za katere v Pomurju sami smatrajo, da imajo primerjalne prednosti. V strateških razvojnih dokumentih regije (Regional Development Program POMURJE 2000+; Phare CBC) se kot zanimive poudarjajo navezave med tradicionalnimi gospodarskimi panogami v regiji (kmetijstvo) in tudi storitvenimi panogami, kot so turizem (termalne vode), trgovina in promet (obmejna lega). Rezultati raziskave pa jasno nakazujejo, da so ključni predpogoji za bolj prožno zaposlitveno odločanje v regiji stimulatívni dohodki, prometna in socialna infrastruktura.

6 Viri

- Bollman R.D., Bryden J.M. 1997. Rural employment. An International Perspective. Kanada, CAB International: 465 str.
- Juvančič L. 2002. Model odločanja o zaposlovanju na kmečkih gospodarstvih v Sloveniji. Doktorska disertacija. Ljubljana, Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za zootehniko: 130 str.
- Juvančič L., Kožar M., Erjavec E. 2004. Survey-based Analysis of Determinants of Income Diversification in Agricultural Households of Slovenia. *Die Bodenkultur*, 55, 2: 31-39
- Malhotra N.K., Birks D.F. 2000. Marketing Research. An Applied Approach. Edinburgh, Prentice Hall, A Pearson Education Co.: 736 str.
- Oblak O. 2002. Ocena skupnega dohodka na kmečkih gospodarstvih v Sloveniji. Magistrsko delo. Ljubljana, Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za agronomijo: 110 str.
- Phare CBC. Development Agency Sinergija. <http://www.ra-sinergija.si/>
- Regional Development Program POMURJE 2000 +. Development Agency Sinergija. <http://www.ra-sinergija.si/doc/RRP%202000%2B%2B.zip>
- Statistični letopis Republike Slovenije 2003. 2003. Popis prebivalstva 2002. Ljubljana, Statistične informacije SURS. http://www.stat.si/letopis/index_vsebina.asp?poglavje=34&leto=2003&jezik=si
- UMAR. 2002. Regionalni vidiki razvoja Slovenije. Analiza po regijah. Delovni zvezek 7/2002. Pečar J. (ur.), Ljubljana, UMAR: 60-63 <http://www.gov.si/zmar/public/dz/dz2002/dz7-02.pdf>

Zanni A. 2004. »Anketni vir podatkov. Zaposlitvene in bivanjsko-lokacijske preference na podeželju v Sloveniji.« London, Imperial College (osebni vir, 2004)

Drugi viri

Bryden J.M., Bollman R.D. 2000. Rural employment in industrialised countries. *Agricultural Economics*, 22:185-197

Dries L., Swinnen F.M. 2002. Institutional Reform and Labor Reallocation During Transition: Theory Evidence From Polish Agriculture. *World Development*, 30, 3:457-474

Eurostat. 2004a. Persons employed by sector.

<http://europa.eu.int/comm/eurostat/newcronos/queen/display.do?screen=detail&language=en&product=LT&root=LT/yearlies/c/cc/ccb/ccb20240>

Eurostat. 2004b. Total unemployment rate.

<http://europa.eu.int/comm/eurostat/newcronos/queen/display.do?screen=detail&language=en&product=YES&root=YES/strind/emploi/em071>

Hair J.F., Anderson R.E., Tatham R.L., Black W.C. 1998. *Multivariate data analysis*. Fifth edition. New Jersey, Prentice Hall: 239-325

Huffman W.E. 2000. Human capital, education and agriculture. V: 24th International Congress of Agricultural Economists, Berlin, Germany, 10-13 avg. 2000 (neobjavljeno)

Mustafa A. 2001. Agricultural unskilled labor mobility: Does it matter? V: Fourth Annual Conference on Global Economic Analysis, ZDA, 27-29 jun. 2001

http://www.gtap.agecon.purdue.edu/resources/res_display.asp?RecordID=603

Neal D. 1999. The Complexity of the Job Mobility among Young Men. *Journal of Labor Economics*, 17, 2:237-261

Oražem P.F., Vodopivec M. 1995. Winners and losers in transition: returns to education, experience and gender in Slovenia. *The World Bank Economic Review*, 9 2: 201-230

Statistični letopis Republike Slovenije 2002. 2002. Pregled po statističnih regijah. Povprečne mesečne bruto in neto plače na zaposleno osebo v podjetjih, družbah in organizacijah, 2001. Ljubljana, Statistične informacije SURS.

http://www.stat.si/letopis/index_vsebina.asp?poglavje=34&leto=2002&jezik=si